

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

H O T Ă R Ă R E nr. _____

din _____

Chișinău

**cu privire la aprobarea Programului național de neproliferare
a armelor de distrugere în masă și de reducere a riscurilor provenite
de la amenințările chimice, biologice, radiologice și nucleare pentru anii
2025-2029**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă:

1) Programul național de neproliferare a armelor de distrugere în masă și de reducere a riscurilor provenite de la amenințările chimice, biologice, radiologice și nucleare pentru anii 2025-2029, conform anexei nr. 1;

2) Planul de acțiuni privind implementarea Programului național pentru anii 2025-2029, conform anexei nr. 2.

2. Măsurile incluse în Planul de acțiuni privind implementarea Programului național de neproliferare a armelor de distrugere în masă și de reducere a riscurilor provenite de la amenințările chimice, biologice, radiologice și nucleare pentru anii 2025-2029 se vor realiza din contul și în limitele alocațiilor aprobate în aceste scopuri autorităților responsabile de realizarea acestora pe anii respectivi, precum și din alte surse, conform legislației.

3. Autoritățile responsabile de realizarea acțiunilor prevăzute în Planul de acțiuni privind implementarea Programului național de neproliferare a armelor de distrugere în masă și de reducere a riscurilor provenite de la amenințările chimice, biologice, radiologice și nucleare pentru anii 2025-2029 vor prezenta Agenției Naționale pentru Reglementarea Activităților Nucleare și Radiologice (ANRANR),

până la data de 15 februarie a anului următor, informația privind rezultatele obținute în implementarea Programului național de neproliferare a armelor de distrugere în masă și de reducere a riscurilor provenite de la amenințările chimice, biologice, radiologice și nucleare pe anii 2025-2029.

4. ANRANR va prezenta Guvernului anual, până la data de 25 februarie, raportul consolidat privind implementarea Programului național de neproliferare a armelor de distrugere în masă și de reducere a riscurilor provenite de la amenințările chimice, biologice, radiologice și nucleare pe anii 2025-2029.

Prim-ministru

Dorin RECEAN

Contrasemnează:

Viceprim-ministru,
Ministrul Infrastructurii
și Dezvoltării Regionale

Andrei SPÎNU

Ministrul Afacerilor Externe
și Integrării Europene

Mihai POPȘOI

Ministrul Afacerilor Interne

Adrian EFROS

Ministrul Finanțelor

Petru ROTARU

Ministrul Mediului

Sergiu LAZARENCO

Ministrul Apărării

Anatolie NOSĂȚI

Ministrul Sănătății

Ala NEMERENCO

Ministrul Educației
și Cercetării

Dan PERCIUN

Vizează:

Secretar general al Guvernului
Aprobată în ședința Guvernului
din _____

PROGRAMUL NAȚIONAL
de neproliferare a armelor de distrugere în masă și de reducere
a riscurilor provenite de la amenințările chimice, biologice, radiologice
și nucleare pentru anii 2025-2029

1. Riscul proliferării armelor de distrugere în masă (ADM) și amenințările de ordin chimic, biologic, radiologic și nuclear (CBRN) continuă să reprezinte provocări serioase la adresa păcii și securității naționale și internaționale. Această amenințare înregistrează o tendință ascendentă în ultima perioadă, în particular în ceea ce privește posibilitatea utilizării substanțelor chimice în calitate de agent toxic. Evoluțiile pe arena internațională, progresul tehnologic, diversificarea fenomenelor de criză și multiplicarea acestora, instabilitatea la nivel regional, proliferarea armelor de distrugere în masă și a materialelor CBRN, a tehnologiilor, precum și a armamentelor și mijloacelor letale neconvenționale, accesul neautorizat la acestea, amploarea fenomenului terorist pe plan mondial, intensificarea comerțului ilicit cu muniții și materiale radioactive, cu agenți biologici și chimici periculoși - toate acestea evidențiază necesitatea formulării unei viziuni coordonate a comunității internaționale în raport cu riscul proliferării ADM și a amenințărilor CBRN pentru o evaluare obiectivă a pericolelor și eventualelor consecințe ale acțiunilor ostile, necontrolate sau accidentale cu implicarea ADM și materialelor CBRN și întreprinderea măsurilor de combatere a acestora. În acest sens, elaborarea unei viziuni și politici naționale în domeniu, consolidarea capacităților țării și sporirea eficienței măsurilor de contracarare a pericolelor și amenințărilor provenite de la proliferarea ADM, materialelor CBRN și a vectorilor acestora, constituie o necesitate stringentă dictată de evoluțiile pe arena internațională și regională și un interes firesc al Republicii Moldova. Acest interes este dictat inclusiv din perspectiva asigurării securității naționale și a contribuției eficiente a țării noastre la consolidarea păcii și securității atât la nivel regional, cât și global, factori care au constituit mobilul elaborării și adoptării prezentului Program.

2. Obiectivul general al proiectului este de a contribui la pacea și securitatea internațională și la punerea în aplicare a Strategiei UE împotriva proliferării armelor de distrugere în masă contribuind la o mai bună punere în aplicare de către state a Rezoluției 1540 (2004) a Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite cu privire la neproliferarea armelor de distrugere în masă (RCSONU 1540 (2004)).

3. Programul este orientat spre asigurarea conformării legislației naționale cu prevederile RCSONU 1540/2004, tratatelor și convențiilor internaționale în domeniul neproliferării ADM, gestionării materialelor CBRN și a precursorilor acestora, documentelor și politicilor relevante ale ONU, Organizației pentru securitate și cooperare în Europa (OSCE), Uniunii Europene în această materie, precum și spre implementarea prevederilor acestora la nivel național și realizarea angajamentelor asumate de țara noastră în cadrul organizațiilor internaționale și regionale de profil.

4. Adoptarea prezentului Program constituie unul dintre obiectivele stabilite în cooperarea Republicii Moldova cu Uniunea Europeană, reflectat în Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere - Republica Moldova – Uniunea Europeană, precum și a Planului de Acțiuni al Guvernului pentru anii 2024-2027, menit să contribuie inclusiv la implementarea Strategiei naționale de dezvoltare, în special obiectivul strategic „Justiție, libertate și securitate”.

5. În sensul prezentului program se utilizează următoarele noțiuni:

Arme biologice, care sunt:

i) agenți microbiologici sau alți agenți biologici sau toxine, indiferent de originea sau metoda lor de producție, de astfel de tipuri și în astfel de cantități, care nu sunt destinate în scopuri profilactice, de protecție sau alte scopuri pașnice;

sau

ii) arme, echipamente sau mijloace de transport destinate utilizării acestor agenți sau toxine în scopuri ostile sau în conflicte armate.

Arme chimice - arme chimice înseamnă următoarele elemente, împreună sau separat:

i) substanțe chimice toxice și precursorii lor, cu excepția celor destinate pentru scopuri neinterzise de Convenția privind interzicerea dezvoltării, producerii, stocării și folosirii armelor chimice și distrugerea acestora, atât timp cât tipurile și cantitățile sunt conforme cu asemenea scopuri;

ii) muniții și dispozitive concepute special pentru a provoca moartea sau alte vătămări, prin acțiunea toxică a substanțelor chimice toxice, specificate în subparagraful i), care ar fi eliberate ca urmare a folosirii unor asemenea muniții și dispozitive;

iii) orice echipament conceput special pentru a fi utilizat în legătura directă cu folosirea munițiilor și dispozitivelor, specificate în subparagraful ii).

Arme de distrugere în masă (ADM) - un dispozitiv destinat sau capabil să provoace moartea, rănirea gravă sau daune materiale substanțiale, sau o armă sau un dispozitiv proiectat sau capabil să cauzeze moartea, vătămări grave sau daune materiale substanțiale prin eliberarea, dispersarea sau expunerea la substanțe chimice toxice, agenți biologici sau toxine sau substanțe similare, sau radiații sau dispersarea materialului radioactiv, chimic sau biologic.

Material nuclear - plutoniu, cu excepția plutoniului cu o concentrație de izotop care depășește 80 % în plutoniu-238; uraniu-233; uraniu îmbogățit cu izotopi de uraniu-235 sau uraniu-233; uraniu care conține un amestec de izotopi găsiți în natură sub o formă diferită din minereu sau reziduuri de minereu; orice material care conține unul sau mai multe dintre cele de mai sus elemente.

Precursor - orice reactiv chimic implicat în orice pas în producerea unei substanțe chimice toxice prin orice mijloace. Aceasta include orice sistem chimic binar sau multicomponent.

Material special fisionabil - plutoniu-239; uraniu-233; uraniu îmbogățit cu izotopi 235 sau 233; orice material care conține unul sau mai multe dintre cele de mai sus substanțe și orice alte materiale fisionabile care pot fi stabilite de autoritatea

de reglementare (Agenția Națională pentru Reglementarea Activităților Nucleare și Radiologice - ANRANR).

Securitatea fizică nucleară, radiologică, chimică sau biologică - prevenirea și detectarea și răspunsul la furtul, sabotajul, accesul neautorizat, transferul ilegal sau alte acte rău intenționate care implică materiale nucleare, alte substanțe radioactive, substanțe chimice sau materiale biologice sau instalațiile asociate acestora. Acesta cuprinde măsuri de discorajare și protecție împotriva amenințărilor la adresa instalațiilor, ce conțin materialele menționate.

Substanță chimică toxică - orice substanța chimică, care, prin acțiunea sa chimică asupra proceselor biologice, poate cauza moartea, incapacitatea temporară sau vătămări permanente la om sau la animale. Aceasta include orice asemenea substanțe chimice, indiferent de originea lor sau de metoda de producere și indiferent dacă sunt produse în instalații, se afla în muniții sau în alta parte.

Uraniu îmbogățit cu izotopi de uraniu-235 sau uraniu-233 - uraniu care conține izotopi de uraniu-235 sau uraniu-233 sau ambii izotopi într-o asemenea cantitate încât procentul în exces al sumei acestor izotopi în comparație cu izotopul uraniu-238 este mai mare decât procentul izotopului uraniu-235 în comparație cu izotopul natural uraniu-238 (Convenția privind protecția fizică a energiei nucleare).

Dispozitiv radiologic sau nuclear - orice dispozitiv exploziv nuclear sau orice dispersant radioactiv material sau dispozitiv emițător de radiații care, în virtutea radiologică a acestuia susceptibile de a provoca moartea, vătămarea gravă sau daune substanțiale proprietății sau mediu;

Materiale CBRN - materiale sau substanțe cu proprietăți radioactive, nucleare, chimice sau biologice capabile să producă efectele caracteristice ADM.

Capitolul I

ANALIZA SITUAȚIEI

Secțiunea 1

Situația curentă

6. Deși Republica Moldova niciodată nu a produs, nu a achiziționat și nu a deținut arme de distrugere în masă, riscurile majore provenite de la stocurile considerabile de substanțe CBRN (unele din ele atribuite la ADM) rămase din trecut sunt iminente. Totodată, în rezultatul unei analize detaliate a cauzelor care au condus la necesitatea fortificării capacităților naționale în domeniul utilizării, păstrării și stocării substanțelor de origine chimică, biologică, radioactivă (nucleară), se constata că acestea au fost complexe, iar lipsa unor măsuri de preîntâmpinare, protecție și reacționare ar putea avea efecte negative multidimensionale asupra domeniilor social-economic, politic, cu impact atât asupra vieții și sănătății oamenilor, componentelor mediului cât și pentru activitatea economică.

7. Evaluarea situației la nivel național și regional privind prevenirea proliferării ADM și a riscurilor și amenințărilor CBRN demonstrează că acestea sunt generate de factorii enumerați mai jos, însă fără a se limita la aceștia:

- 1) războiul la hotarele Republicii Moldova;
- 2) perpetuarea unor conflicte secesioniste în regiune;
- 3) prezența pe teritoriul Republicii Moldova a unor forțe militare și stocuri de muniții străine;

4) existența în regiunea transnistreană a Republicii Moldova a unor formațiuni militare și arme convenționale aflate în afara oricărui control din partea autorităților naționale sau a comunității internaționale;

5) impactul negativ al conflictului armat din Ucraina asupra securității regionale;

6) atacurile hibride inclusiv cibernetice asupra infrastructurii instituționale, politice și sociale;

7) capacitățile tehnice și resurse umane insuficiente pentru prevenirea, pregătirea și răspunsul la situații de urgență, crize și situații excepționale;

8) capacitățile limitate de supraveghere și control a spațiului aerian;

9) lacunele cadrului normativ;

10) absența unui concept actualizat de comunicare relevant domeniului;

11) sensibilizarea insuficientă a opiniei publice;

12) lista neactualizată a mărfurilor strategice cu dublă destinație;

13) insuficiența sau lipsa de personal și motivarea lor nesatisfăcătoare în instituțiile publice de resort, precum și formarea profesională necorespunzătoare a personalului responsabil de prevenirea, pregătirea și răspunsul la amenințările CBRN;

14) evidența de stat cu carențe, siguranța și securitatea fizică insuficientă a substanțelor chimice și materialelor biologice, protecția fizică și controlul defectuos al locurilor de stocare, procesare și utilizare a acestora;

15) capacitățile limitate pentru un răspuns prompt la urgențe generate de tehnologiile noi de comunicare și informare, cele cu dublă destinație, ingineria subatomică, nano-tehnologiile, inteligența artificială, drone de atac, etc., care pot fi utilizate în scopuri ilicite sau teroriste;

16) lipsa unui act normativ integrat și a unui plan național de prim răspuns la evenimentele CBRN;

17) lipsa unei autorități naționale de reglementare a activităților laboratoarelor chimice și celor care utilizează agenți microbieni și toxinele lor ce se atribuie la ADM;

18) activități neautorizate care implică agenți patogeni sub control, precum sunt antraxul, botulismul, pesta, salmonela etc.;

19) pericolul sustragerii și comercializării ilicite de către grupurile criminale organizate și organizațiile teroriste a produselor conexe proliferării ADM, cu utilizarea teritoriului Republicii Moldova în scop de tranzit.

18) insuficiența sau lipsa resurselor umane calificate în domeniul efectuării expertizei materialelor nucleare sau radioactive, lipsa laboratoarelor de expertiză judiciară, autorizate și recunoscute la nivel național cu capacități de efectuare a expertizei materialului nuclear sau radioactiv;

19) interferența în activitatea unor autorități și golurile din legislația națională cu privire la controlul importului/exportului și a listei materialelor și tehnologiilor ce atribuie la materiale strategice;

19) lipsa genului expertizei judiciare a materialului chimic, biologic, nuclear sau radioactiv atribuit la ADM , în Nomenclatorul expertizelor judiciare, aprobat prin HG nr.195/2017.”

Secțiunea 2

Riscurile, amenințările și vulnerabilitățile generate de substanțe chimice sau precursorilor atribuite la ADM

8. În pofida faptului că Republica Moldova nu produce substanțe chimice periculoase pentru luptă sau precursorii acestora, dar continuă a importa, utiliza, comercializa și stoca substanțe/produse chimice periculoase, fără un control reglementat specificat de prevederile Convenției privind interzicerea dezvoltării, producerii, stocării și utilizării armelor chimice și asupra distrugerii acestora, țara rămâne a fi vulnerabilă la un șir de riscuri și amenințări chimice generate de:

1) utilizarea tot mai frecventă a produselor de uz fitosanitar (*pesticidelor*) care pot servi drept precursori pentru substanțe chimice otrăvitoare, care sporesc vulnerabilitatea securității statului;

2) circularea tot mai frecventă pe piață a produselor chimice ilicite (contrafăcute, restricționate, neînregistrate și neomologate) inclusiv produselor de uz fitosanitar și a fertilizanților care pot fi utilizați în fabricarea substanțelor chimice otrăvitoare;

3) lipsa reglementărilor legiferate de substanțe și produse chimice cu pericol major, precum și clasificarea unică de toxicitate, pericol al substanțelor și produselor chimice care necesită a fi armonizată la clasificatorul internațional, cu excepția celor din categoria mărfurilor strategice;

4) lipsa reglementărilor naționale de determinare a substanțelor active din componența produselor chimice cu pericol major;

5) controlul inadecvat sau insuficient al utilizării în procesele tehnologice de către întreprinderile industriale a substanțelor chimice periculoase și depozitarea nereglementată a substanțelor în cauză sub formă de deșeuri chimice;

6) procesul anevoios și nereglementat de asigurare a protecției fizice a obiectivelor care stochează substanțe chimice toxice sau materiale biologice patogene, a probității personalului acestora și a politicii de reducere a riscului produs de amenințările interne;

7) sporirea riscurilor provenite de la deteriorarea sistemului de protecție fizică a obiectelor industriale periculoase care operează cu substanțe chimice toxice sau puternic otrăvitoare, lipsa unui mecanism de finanțare durabilă și sustenabilă;

8) acumularea la unele întreprinderi a unui volum impunător de deșeuri ce conțin cianuri și derivate de cianuri (ferocianuri) și substanțe utilizate în industria galvanică sau industria vinicolă;

9) lipsa unei autorități care ar reglementa activitățile conexe utilizării (păstrării, transportării, importului, exportului, tranzitului) substanțelor chimice precursor ai armelor chimice;

10) lipsa sau insuficiența mijloacelor tehnice și a posibilităților de identificare a unor substanțe chimice cu pericol major în rezultatul unui accident cu implicarea substanțelor chimice periculoase;

11) lipsa unui depozit centralizat și autorizat utilizat cu sisteme de protecție fizică pentru păstrarea substanțelor chimice înalt-toxice;

12) lipsa unor programe de căutare, identificare și clasificare a obiectivelor industriale istorice sau existente unde se utilizau sau se utilizează substanțe chimice înalt-toxice;

13) motivarea nesatisfăcătoare a experților în domeniul contracarării dezvoltării armelor chimice, fluctuația masivă a cadrelor.

Secțiunea 3

Riscurile, amenințările și vulnerabilitățile biologice

9. Republica Moldova reprezintă o zonă endemică pentru anumite tipuri de agenți patogeni deosebit de periculoși, fiind înregistrați următorii factori de risc și amenințări:

1) existența unui șir de focare telurice de antrax, rămase din perioada istorică, care creează premise pentru răspândirea continuă a *Bacillus anthracis* (agentul cauzal al antraxului), ca urmare a interacțiunii dintre animale, oameni și ecosistemele, schimbări climaterice și dezvoltarea infrastructurii regionale și locale;

2) numărul limitat al investigațiilor și cercetărilor științifice privind procesul de răspândire a agenților patogeni prin intermediul vectorilor, rezervorului și focarele naturale existente;

3) sistemul național de prevenire și răspuns la urgențe de sănătate publică insuficient realizat în comparație cu standardele internaționale recunoscute, inclusiv la cerințele Uniunii Europene, în ceea ce ține de alerta precoce și răspunsul rapid;

4) colaborarea intersectorială insuficientă în domeniul reglementării activităților microbiologice la nivel național și local;

5) subfinanțarea planurilor de prevenire, pregătire și management al urgențelor de sănătate publică, finanțarea inadecvată a Fondului antiepidemic republican pentru acoperirea necesităților în cazurile de situații excepționale și de agravare a stării epidemiologice;

6) dotarea inadecvată a laboratoarelor microbiologice cu personal calificat și echipamente și aparataj de laborator;

7) lipsa capacităților naționale pentru detectarea/operarea cu agenții biologici cu grupul de risc IV, care pot provoca boli grave omului și constituie pericole serioase pentru personal;

8) lipsa unui Registru național unic de evidență a laboratoarelor bacteriologice, indiferent de forma de proprietate, a domeniului de activitate, a tipurilor de microorganisme și toxinele cu care se operează, a listei persoanelor autorizate pentru aceste activități;

9) controlul insuficient de evidență a tipurilor de microorganisme cu care operează unele laboratoare, precum și a acțiunilor necorespunzătoare de supraveghere și control al acestora de către autoritățile responsabile în domeniu.

10) lipsa unei autorități naționale independente de reglementare a aspectelor de biosecuritate pentru laboratoarele care operează cu agenți microbieni și toxine biologice, în competența căreia ar fi reglementarea, autorizarea, identificarea, evaluarea, monitorizarea și minimalizarea riscurilor de origine biologică, inclusiv activități de prevenirea a actelor de bioterorism.

11) Lipsa cadrului legislativ care prevede reglementarea activităților biologice și interzicerea dezvoltării armelor biologice și toxinelor conform prevederilor

Convenției privind armele biologice și cu toxine la care Republica Moldova este parte;

12) Reglementarea inproprie (licențierea) a activităților de microbiologie (realizată de Agenția Servicii Publice) fără o anumită abordare proactivă în procedura de evaluare a riscului asociat;

Secțiunea 4

Riscurile, amenințările și vulnerabilitățile radiologice și nucleare

10. Analiza situației în acest domeniu relevă următoarele cauze principale care sporesc riscul de achiziționare și răspândire neautorizată a materialelor radioactive și nucleare sau a tehnologiilor pertinente proliferării armelor radiologice și nucleare:

1) ascendența fenomenului de trafic ilicit cu materiale nucleare și radioactive; tentativele din ultimii ani denotă prezența riscului de trafic ilicit cu materiale nucleare și radioactive în Republica Moldova;

2) insuficiența și subaprecierea importanței securității și protecției fizice, inclusiv din punct de vedere a securității cibernetice a obiectivelor radiologice și nucleare, a infrastructurii critice din sectorul activității radiologice și nucleare;

3) criminalitatea organizată transfrontalieră - regională și internațională, activități infracționale grave, îndeosebi, trafic ilegal de materiale nucleare și radioactive, echipamentelor și utilajelor pertinente proliferării armelor radiologice și nucleare;

4) capacitățile reduse sau limitate pentru asigurarea unui control eficient al traficului de mărfuri, la compartimentul materialelor radioactive și nucleare, la frontiera de stat a Republicii Moldova, inclusiv pe segmentul central (transnistrean) al frontierei moldo-ucrainene;

5) riscul provenit de la sursele radioactive orfane sau nedeclarate în contextul pierderii controlului asupra surselor radioactive din regiunile de est ale Ucrainei;

6) nivelul inadecvat de pregătire și al culturii securității fizice nucleare al personalului încadrat în activități conexe utilizării materialelor nucleare și radioactive;

7) absența condițiilor adecvate de perfecționare a responsabililor de utilizarea în siguranță a materialelor nucleare și radioactive din cadrul entităților autorizate;

8) lipsa laboratoarelor de expertiză nucleară dotate și acreditate;

9) necorespunderea sancțiunilor contravenționale și a răspunderii penale prevăzute de cadrul legal existent în raport cu gravitatea infracțiunilor săvârșite din acest domeniu;

10) sporirea considerabilă a riscului unui accident nuclear tehnologic, sau provocat de acțiuni armate în preajma stațiilor nucleare electrice din țările vecine, și în special în condițiile agresiunii militare a federației ruse în Ucraina la centralele atomo-electrice din Energodar, Iujno-Ukrainsk și Cernobyl din Ucraina;

11) sporirea considerabilă a riscului unui accident radiologic în situația atacului nepremeditat cauzat de războiul din Ucraina a unor obiective radiologice sau nucleare din Republica Moldova;

12) sporirea probabilității utilizării armei nucleare tactice în regiune;

Aceste lacune și vulnerabilități, în ansamblu, produc un impact negativ asupra procesului național de combatere a traficului ilicit cu materiale radiologice și

nucleare, inclusiv al echipamentelor pertinente proliferării armelor radiologice și nucleare.

Capitolul II

SCOPUL, OBIECTIVELE PRINCIPALE ȘI SPECIFICE ALE PROGRAMULUI

11. **Scopul prezentului Program** rezidă în consolidarea capacităților naționale și întreprinderea măsurilor pentru asigurarea securității statului prin contracararea pericolelor și amenințărilor provenite de la ADM, CBRN și vectorii acestora, precum și asigurarea securității la nivel regional, astfel încât Republica Moldova să reprezinte o sursă de stabilitate și securitate.

12. Prin implementarea prezentului Program și atingerea scopului său este urmărit obiectivul secundar al creării unui sistem național eficient de management al riscurilor și urgențelor (crizelor) potențiale în domeniul neproliferării ADM și materialelor CBRN, și a consecințelor acestora, pentru asigurarea securității statului.

13. În vederea realizării scopului prezentului Program este necesară asigurarea implementării următoarelor obiective principale:

1) Consolidarea capacităților naționale în domeniul reglementării eficiente a activităților CBRN și prevenirii pericolelor și amenințărilor ADM și mijloacelor de livrare a acestora;

2) consolidarea capacităților naționale în domeniul detectării, pregătirii și răspunsului la evenimente CBRN, prin asigurarea autorităților competente cu mijloacele și echipamentele necesare și pregătirea personalului pentru utilizarea și urmarea procedurilor standard de operare;

3) asigurarea comunicării eficiente între autorități responsabile și creșterea gradului de informare a publicului despre pericolele, amenințările și urgențele cauzate de ADM și CBRN.

14. Atingerea obiectivelor principale ale prezentului Program se va realiza prin implementarea obiectivelor specifice:

1) la **Obiectivul 1. Consolidarea capacităților naționale în domeniul reglementării eficiente a activităților CBRN și prevenirii pericolelor și amenințărilor ADM:**

a) susținerea eforturilor globale de neproliferare a ADM și combatere a riscurilor provenite de la amenințările CBRN, inclusiv prin alinierea și implementarea regimului internațional de neproliferare;

b) evaluarea capacităților existente la nivel național pentru contracararea ADM/ amenințărilor CBRN pentru planificarea și coordonarea activităților în domeniu;

c) crearea unui sistem național eficient de management al riscurilor și urgențelor (crizelor) potențiale în domeniul neproliferării ADM și materialelor CBRN, inclusiv al consecințelor acestora, pentru asigurarea securității statului, populației și mediului;

d) consolidarea sistemului național de neproliferare al ADM prin stabilirea mecanismelor de reglementare eficiente în controlul importului, exportului, reexportului, tranzitului, transportării, transferului, utilizării, distrugerii substanțelor ce se atribuie la mărfuri strategice, precum și prin revizuirea și actualizarea listelor, procedurilor și condițiilor de transfer al mărfurilor strategice conform standardelor internaționale stabilite;

e) identificarea și stabilirea mecanismelor de combatere a traficului ilicit de mărfuri strategice pertinente proliferării ADM și materialelor CBRN în scopul depistării și eliminării oricăror manipulări de către entitățile nestatale (actori nestatali, teroriști, organizații radicaliste etc.).

2) la Obiectivul 2. Consolidarea capacităților naționale în domeniul detectării, pregătirii și răspunsului la evenimente CBRN, prin asigurarea autorităților competente cu mijloacele și echipamentele necesare și pregătirea personalului pentru utilizarea și urmarea procedurilor standard de operare

a) crearea și consolidarea unui sistem național sustenabil de instruire în domeniul reacționării la evenimentele CBRN;

b) dezvoltarea și aprobarea reglementărilor din domeniul securității fizice în domeniul CBRN la toate componentele ciclului de viață al acestora (producere, achiziționare, posesie, import, export, tranzit, vânzare, distribuire, depozitare, transportare, distrugere etc.);

4) la Obiectivul 3. Asigurarea comunicării eficiente și creșterea gradului de informare a publicului despre pericolele, amenințările și urgențele cauzate de ADM și CBRN:

15. Măsurile practice cât și perioada de realizare necesare pentru atingerea obiectivelor stabilite în prezentul Program sunt reflectate în Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia.

Capitolul III

ACȚIUNILE NECESARE ÎN VEDEREA IMPLEMENTĂRII OBIECTIVELOR

Secțiunea 1

Prevenirea și descurajarea

16. Prevenirea și descurajarea reprezintă etapa crucială în crearea condițiilor de rezistență împotriva amenințărilor cauzate de ADM și de tip CBRN, acestea urmând să implice toate măsurile îndreptate spre preîntâmpinarea, reducerea posibilității de creare a condițiilor de activitate ilegală de proliferare, cercetare, dezvoltare, fabricare și utilizare a ADM. Prevenirea riscurilor CBRN se subsumează dezvoltării durabile concepută ca ansamblu coordonat de procese ce permit progresul permanent pe baza planificării și mobilizării resurselor existente, conciliind obiective economice, sociale și de mediu ale societății, pe termen scurt și lung, datorită punerii în aplicare a unor planuri și programe care se susțin reciproc.

Activitatea de prevenire este una continuă și se realizează permanent în procesul de reglementare a activităților CBRN – până la producerea evenimentelor generatoare de situații cu implicarea riscurilor CBRN, în timpul realizării măsurilor de protecție fizică și siguranță, precum și în perioada remedierii și înlăturării efectelor produse.

În faza de până la producere a evenimentului CBRN, prevenirea urmărește ca obiectiv primordial eliminarea/reducerea riscurilor și menținerea stării active pentru intervenție a forțelor specializate și a întregii populații pentru situațiile în care producerea riscurilor nu poate fi evitată, iar în timpul evenimentului și în faza imediat după producerea evenimentului CBRN, obiectivul principal este reducerea pierderilor de vieți, a pagubelor materiale, evitarea efectelor sociale și diminuarea poluării mediului.

17. Amenințările la adresa securității statului pot fi cauzate de către: persoane fizice, grupuri de persoane fizice, persoane juridice, regiuni și regimuri separatiste și țări care nu acceptă mecanismele sau regimurile internaționale de control asupra armamentului, al obiectelor/materialelor cu dublă destinație și de contracarare a proliferării ADM.

18. În crearea condițiilor de prevenire o atenție deosebită se va acorda noilor amenințări de tip asimetric, în special atacurilor cibernetice, pentru care sensibilizarea populației constituie un element determinant. De asemenea, o atenție sporită urmează atrasă consolidării capacităților de control din partea statului și de contracarare a dezvoltării și proliferării ADM de tipul CBRN, controlului importului și exportului în punctele de control la hotarele regiunilor controlate de regimul separatist din stânga Nistrului. În vederea realizării obiectivului de prevenire și elaborarea și implementarea de comun a măsurilor de securitate urmează a fi întreprinse următoarele acțiuni:

- 1) stabilirea obiectivelor sau entităților economice de stat sau privat care dețin/utilizează materiale CBRN;
- 2) actualizarea cadrului de reglementare pentru includerea cerințelor explicite de asigurare a securității și protecției fizice a materialelor atribuite la CBRN;
- 3) stabilirea, implementarea și revizuirea periodică a proceselor de auto-evaluare a posibilităților de îmbunătățire a competențelor în protecția și securitatea fizică a materialelor CBRN;
- 4) identificarea organizațiilor sau grupurilor ilegale care desfășoară activități de dezvoltare și/sau proliferare a ADM sau generează riscuri CBRN;
- 5) colectarea de informații despre grupuri sau organizații ilegale prin desfășurarea măsurilor speciale de investigații;
- 6) monitorizarea membrilor grupurilor sau organizațiilor ilegale care desfășoară activități cu materiale CBRN atribuite la ADM;
- 7) monitorizarea membrilor grupurilor sau organizațiilor ilegale descoperite, atrase la răspundere penală, și care anterior au desfășurat acțiuni ilegale cu materiale CBRN și ADM;
- 8) descoperirea acțiunilor de sustragere de armament, de substanțe explozive, radioactive, otrăvitoare, toxice și agenți biologici contagioși;

9) descoperirea acțiunilor de contrabandă cu ADM, substanțe explozive, radioactive, otrăvitoare, toxice și agenți biologici contagioși;

10) asigurarea interacțiunii coordonate între organele naționale de profil, precum și cooperarea cu partenerii externi în scopul identificării, documentării și contracarării activității grupurilor criminale, implicate în contrabandă și comercializare ilicită a materialelor CBRN și ADM, inclusiv a celor cu dublă destinație;

11) actualizarea Nomenclatorului mărfurilor strategice supuse controlului aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 606/2002 cu privire la Sistemul național de control al exportului, reexportului, importului și tranzitului de mărfuri strategice în Republica Moldova și eliminarea suprapunerilor în procesul de control al mișcării transfrontaliere a materialelor CBRN;

12) asigurarea interacțiunii dintre autoritățile și instituțiile de profil, precum și cooperarea cu partenerii externi în scopul identificării, documentării și contracarării activității grupurilor criminale implicate în contrabandă și comercializare ilicită a materialelor CBRN și ADM, inclusiv a celor cu dublă destinație;

13) crearea unei autorități de specialitate pentru reglementarea activităților conexe dezvoltării sau proliferării ADM;

14) adaptarea curriculei instituțiilor superioare de învățământ care ar cuprinde domeniul controlului regimului de neproliferare a ADM.

Secțiunea 2

Detectarea, pregătirea și răspunsul

19. Implementarea conceptului de operațiuni (ConOper) și procedurilor standard de operare (PSO) elaborate pentru fiecare autoritate responsabilă permite pregătirea și răspunsul eficient la evenimente cu CBRN la toate nivelurile de răspuns. ConOper-ile elaborate pentru fiecare tip de amenințare sunt critice în stabilirea abilităților instituțiilor de răspuns. Astfel, sunt necesare elaborarea, implementarea și urmarea ConOper și PSO la nivelurile tactic și operațional în scopul coordonării eficiente atât a acțiunilor de răspuns, cât și a mecanismului și capacităților de informare și luare a deciziilor, pentru asigurarea protecției populației, mediului, proprietății, infrastructurii și activității normale ale autorităților statului, prin întreprinderea următoarelor măsuri:

1) elaborarea și aprobarea Planului de instruire vizând pericolele și amenințările ADM conexe CBRN;

2) dotarea corespunzătoare a efectivului instituțiilor, implicate în contracararea riscurilor ADM și CBRN, cu echipamente individuale de protecție, inclusiv prin reinventarierea, rebutarea și împrăștierea periodică a stocurilor existente;

3) consolidarea capacităților de răspuns la evenimente CBRN echivalente cu cele ale forțelor similare de intervenție ale altor state, prin desfășurarea exercițiilor în comun, schimbului de experiență și utilizarea eficientă a tehnicii și echipamentelor de intervenție speciale;

4) elaborarea, implementarea și susținerea unui program național de instruire periodică privind securitatea fizică și siguranța activităților CBRN atât pentru entitățile autorizate (operatori) în domeniul CBRN, cât și pentru autoritățile și

instituțiile responsabile pentru acest domeniu, instituțiile cu atribuții privind securitatea și apărarea națională, precum și alte instituții relevante;

5) crearea unui sistem propriu sustenabil de instruire în domeniul reacționării la evenimentele CBRN în cadrul fiecărei instituții participante la proces, reieșind din competențele instituționale;

6) dotarea cu echipament și mijloace speciale pentru depistarea și identificarea vectorilor și materialelor CBRN, mentenanța și instruirea responsabililor de utilizare a lor;

7) procurarea, dotarea punctelor de trecere ale frontierei de stat cu echipamente speciale de detecție a prezenței în mijloacele de transport a materialelor CBRN și mentenanța celor existente.

Secțiunea 3 Comunicarea

20. Informarea cu regularitate a publicului și sporirea conștientizării publice privind pericolele proliferării ADM și amenințărilor provenite de la CBRN constituie o parte intrinsecă a acțiunilor de prevenire. Prin informarea la timp a cetățenilor crește nivelul încrederii în organele administrației publice din partea populației și se diminuează riscul implicării persoanelor fizice sau juridice în acțiuni ilicite cu materiale CBRN.

21. Informarea publicului se efectuează de către autoritățile naționale, responsabile de implementarea prezentului Program, care vor asigura instruirea periodică a experților, inclusiv în vederea comunicării eficiente cu mass-media. Instituțiile naționale de profil vor asigura includerea a reprezentanților mass-media ai instituțiilor și autorităților relevante pentru participare la instruirile specializate privind formarea capacităților de mediatizare în domeniul neproliferării ADM și contracarării amenințărilor CBRN.

22. În partea acțiunilor orientate pentru sporirea conștientizării publice un accent aparte se pune pe educarea tinerei generații referitor la pericolele proliferării ADM, a amenințărilor și riscurilor CBRN. În scopul realizării obiectivului de comunicare vor fi întreprinse următoarele acțiuni:

1) informarea publicului cu privire la pericolele și amenințările conexe proliferării materialelor ADM și CBRN;

2) introducerea în procesul educațional a cursurilor pe subiecte vizând neproliferarea ADM și atenuarea riscurilor chimice, biologice, radiologice și nucleare;

3) elaborarea și diseminarea materialelor informative, inclusiv vizând cele mai bune practici, lecții și cunoștințe atribuite măsurilor de protecție în cazul evenimentelor CBRN și amenințărilor ADM;

4) organizarea evenimentelor pentru schimbul de informații la nivel local, regional, internațional, inclusiv privind metodele de prognozare a amenințărilor CBRN și ADM.

Capitolul IV IMPACTUL ȘI ESTIMAREA COSTURILOR

23. Implementarea prezentului Program urmează a fi asigurată prin participarea tuturor autorităților relevante, iar prin realizarea obiectivelor trasate de către fiecare instituție parte a Programului, cu un efect important asupra mediului de afaceri, social, administrativ și de securitate inclusiv ecologică din Republica Moldova. Implementarea Programului național se va realiza din contul și în limitele alocațiilor aprobate în aceste scopuri autorităților responsabile de realizarea lor pentru anii respectivi, precum și din alte surse, conform legislației. În acest sens nu este prevăzută constituirea unui buget separat.

Totodată, Guvernul Republicii Moldova va asigura finanțarea/co-finanțarea continuă a Planului de acțiuni al Programului, în conformitate cu interesele naționale, obligațiile și angajamentele asumate în cadrul tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte prin introducerea valorilor de finanțare pentru Cadrul bugetar pe termen mediu pentru perioada 2027-2029. Obiectivele-țintă ale prezentului Program național și ale revizuirilor sale ulterioare constituie puncte de reper în elaborarea planului de acțiuni și stabilirea necesităților financiare în scopul implementării acestuia.

24. În programarea cheltuielilor și definirea perspectivelor de accesare a diferitor surse de finanțare sunt luate în calcul actualele tendințe ale conformării Republicii Moldova la rigorile internaționale și cele ale UE în domeniul CBRN. În calitate de surse suplimentare de finanțare și asistență pentru realizarea obiectivelor prezentului Program pot fi:

1) inițiativa UE privind Centrele de Excelență CBRN prin intermediul proiectelor de asistență tehnică:

- Proiectul - 88 - Îmbunătățirea capacităților de pregătire și răspuns medical CBRN în țările Europei de Sud-Est (Enhance of CBRN Medical preparedness and response Capabilities in SENA countries);
- Proiectul - 100 - Consolidarea măsurilor de biosiguranță și biosecuritate la nivelul de primă linie (Strengthening of front line biosafety and biosecurity Measures);
- Proiectul - 101 - Îmbunătățirea protecției și securității infrastructurii critice CBRN (Enhance of CBRN critical Infrastructure Protection and Security).

2) programele și proiectele din domeniul neproliferării ADM/CBRN, controlului exporturilor și importurilor mărfurilor strategice, combaterii terorismului CBRN, alte inițiative lansate de organismele internaționale sau partenerii externi pe linie bilaterală ai Republicii Moldova, precum și alte surse admise de lege.

25. Pentru obținerea finanțării suplimentare ale obiectivelor prezentului Program național, instituțiile naționale de profil pot accesa direct organismele internaționale, partenerii externi pe linie bilaterală, alte surse străine, inclusiv cele care nu fac parte din resursele structurale și de coeziune. Procesul de coordonare și management al asistenței externe va fi realizat prin intermediul Ministerului Finanțelor, în conformitate cu prevederile legislației naționale.

26. Rezultatul produs în urma realizării prevederilor Programului va răspunde necesităților de dezvoltare durabilă a securității în domeniile activităților chimice, biologice, radiologice și nucleare și va prevedea o utilizare cât mai eficientă și transparentă a resurselor alocate.

Prin realizarea prevederilor Programului, urmează fi atinse următoarele rezultate:

1) reducerea riscurilor CBRN și impactului cauzat și reducerea la minim a posibilității producerii evenimentelor CBRN, dar și limitarea consecințelor acestora, în cazul în care s-ar produce astfel de evenimente;

2) stabilirea unui mecanism de interacțiune și conlucrare între autoritățile administrației publice centrale și locale, agenții economici, indiferent de forma de proprietate, instituțiile de învățământ și cercetare, precum și a unui mecanism eficient de coordonare a acțiunilor pentru realizarea obiectivelor de contracarare a dezvoltării și proliferării ADM și a amenințărilor CBRN;

3) consolidarea capacităților instituțiilor specializate și a autorităților administrației publice locale și centrale pentru prevenirea producerii evenimentelor cu implicarea materialelor CBRN, precum și pentru eventuala gestionare a situațiilor de criză generate;

4) cunoașterea caracteristicilor și formelor de manifestare a riscurilor, realizarea, în timp scurt, în mod organizat și printr-o concepție unică, a măsurilor necesare, credibile, realiste și adecvate de protecție a populației în cazul declanșării evenimentelor CBRN, în scopul eliminării riscului sau limitării pierderilor de vieți omenești, valorilor materiale și protecției mediului;

5) prevenirea și protecția împotriva evenimentelor CBRN a infrastructurii economice existente și garantarea oportunităților economice ale generațiilor viitoare;

6) protecția populației și a comunităților umane împotriva evenimentelor CBRN, prin asigurarea unui nivel de educație preventivă, instruire și implicarea activă în procesul de educație a populației;

7) asigurarea unui echilibru între dezvoltarea economico-socială și problemele ce generează riscuri pentru societate, securitate a statului și protecția mediului.

Totodată, prin implementarea Programului va fi realizat obiectivul fundamental al acestuia de creare a unui sistem național eficient de management al riscurilor și urgențelor (crizelor) potențiale în domeniul neproliferării ADM și materialelor CBRN pentru asigurarea securității statului și a populației, prin îmbunătățirea continuă a securității fizice și protecției fizice a materialelor CBRN.

Capitolul V

RISCURILE DE IMPLEMENTARE

27. În implementarea Programului ar putea fi întâmpinate următoarele riscuri:

1) Asigurarea tehnico-materială insuficientă a laboratoarelor și centrelor de cercetare, lipsa sau insuficiența personalului tehnic și a specialiștilor din domeniul securității în activitățile CBRN, probleme de ordin tehnic al sistemelor tehnice, echipamentelor utilizate, lipsa sau insuficiența instituțiilor științifice și de cercetare, de educație și formare din domeniul dat.

2) Resurse umane limitate, inclusiv cele financiare. Lipsa unei politici proactive în domeniul reglementării activităților în siguranță a CBRN care ar asigura o finanțare adecvată și o sustenabilitate a acțiunilor menite să reducă riscurile conexe activităților CBRN.

3) Lipsa sau insuficiența donatorilor și a resurselor financiare necesare implementării Programului.

4) Capacități insuficiente de absorbție a asistenței externe.

5) Insuficiența personalului calificat pentru realizarea tuturor obiectivelor stabilite.

Capitolul VI

AUTORITĂȚILE ȘI INSTITUȚIILE RESPONSABILE

28. Autoritățile publice de resort implicate în implementarea prezentului Program vor realiza funcțiile și atribuțiile sale funcționale în domeniul prevenirii, detectării, răspunsului, atenuării și informării, după cum urmează:

Autoritatea națională	Agențiile/ alte autorități	Instituțiile partener	Rolul și responsabilitățile
1	2	3	4
Ministerul Afacerilor Interne	Inspectoratul General pentru Situații de Urgență		Răspunsul general la situațiile de urgență/exceptionale în domeniul CBRN. Responsabilitatea primară privind coordonarea comunicării cu mass-media și informarea publicului.
	Inspectoratul General al Poliției de Frontieră		Implementarea politicilor statului în domeniul managementului integrat al frontierei de stat. Monitorizarea, colectarea și analiza informației pentru realizarea acțiunilor de prevenire, depistare și contracarare a traficului ilicit transfrontalier cu materiale CBRN.
	Inspectoratul General al Poliției		Participarea unităților cu destinație specială la desfășurarea intervenției antiteroriste, cu asigurarea mijloacelor și tehnicii speciale. Participarea la răspunsul la situațiile exceptionale/de urgență în domeniul CBRN. Participarea la activitățile de prevenire, descoperire, constatare și investigare a infracțiunilor cu implicarea substanțelor CBRN.

Autoritatea națională	Agențiile/ alte autorități	Instituțiile partener	Rolul și responsabilitățile
1	2	3	4
Ministerul Sănătății	Agencia Națională pentru Sănătate Publică		<p>Coordonator al acțiunilor de mobilizare a resurselor, de pregătire a capacităților de răspuns și de acordare a expertizei la urgențele de tip CBRN conexe sănătății publice.</p> <p>Monitorizarea implementării</p> <p>Organizarea măsurilor de sănătate publică la frontieră în conformitate cu prevederile Regulamentului Sanitar Internațional (2005).</p> <p>Comunicarea și sensibilizarea populației privind pericolele și riscurile pe care le prezintă materialele CBRN pentru sănătatea umană.</p>
Ministerul Apărării			<p>Susținerea operațiunilor naționale de neproliferare a ADM și a materialelor CBRN cu expertiză și logistică.</p> <p>Apărarea militară națională prin suport operațional la amenințările ADM și CBRN. Participarea, în limitele prevederilor legale, la eforturile internaționale militare de neproliferare și eliminarea riscurilor CBRN.</p>
Ministerul Finanțelor	Serviciul Vamal		<p>Administrarea legislației naționale în domeniul traficului de mărfuri și călători, gestionarea controlului vamal, asigurarea implementării prevederilor legale privind controlul exportului, reexportului, importului și al tranzitului de mărfuri.</p> <p>Participarea în limitele prevederilor legale la operațiunile naționale de neproliferare a ADM și a materialelor CBRN. Asigurarea primului răspuns în cazuri de evenimente conexe materialelor CBRN în punctele de trecere a frontierei de stat, cât și în zonele de control vamal din interiorul țării.</p> <p>Elaborarea și realizarea unui sistem de măsuri orientate spre prevenirea, detectarea și contracararea traficului ilicit de materiale CBRN și ADM în punctele de trecere a frontierei de stat (în posturile vamale). Promovarea culturii securității CBRN prin desfășurarea activităților de instruire.</p>
		Serviciul de Informații și	Implementarea politicii securității naționale a statului.

Autoritatea națională	Agențiile/ alte autorități	Instituțiile partener	Rolul și responsabilitățile
1	2	3	4
		Securitate	<p>Consilierea Guvernului și informarea autorităților naționale despre amenințările și potențialele riscuri de ADM și CBRN care pot afecta securitatea națională și siguranța publică a cetățenilor.</p> <p>Coordonarea răspunsului general la nivel național la incidentele teroriste, inclusiv incidentele CBRN, comise pe teritoriul național, precum și coordonarea suportului guvernamental în teritoriu.</p> <p>Elaborarea și realizarea unui sistem de măsuri orientate spre descoperirea, prevenirea și contracararea grupărilor (asociațiilor) criminale transfrontaliere, specializate în traficul ilicit de materiale CBRN și ADM, dacă prin aceasta se aduce atingere intereselor securității de stat.</p>
		Procuratura Generală	<p>Organ care are competența de a conduce activitatea organelor de urmărire penală în cazul comiterii infracțiunilor în care sunt utilizate materialele CBRN sau exercită urmărirea penală în astfel de cazuri.</p> <p>Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale are competența de a exercita urmărirea penală în cazul comiterii infracțiunilor cu caracter terorist, în cazul sustragerii, deținerii, confecționării sau al utilizării materialelor/dispozitivelor radioactive ori a instalațiilor nucleare, al atacului asupra unei instalații nucleare, precum și a infracțiunilor în care sunt utilizate materiale CBRN și care au fost săvârșite de către un grup criminal organizat.</p>
<p>Ministerul Afacerilor Interne</p> <p>Ministerul Apărării</p> <p>Ministerul Sănătății</p> <p>Ministerul Finanțelor</p> <p>Ministerul Mediului</p>	<p>Inspectoratul General pentru Situații de Urgență</p> <p>Inspectoratul General al Poliției de Frontieră</p> <p>Inspectoratul General de Poliție</p> <p>Agencia</p>	<p>Serviciul de Informații și Securitate</p> <p>Procuratura Generală</p>	<p>Asigurarea primului răspuns coordonat în cazul evenimentelor implicarea materialelor CBRN.</p> <p>Gestionarea consecințelor și urmărilor incidentelor CBRN, dezvoltarea și implementarea pregătirii corespunzătoare, a programelor de răspuns și procedurilor standard de operare la standardele necesare și a capacităților de a gestiona amenințările CBRN.</p>

Autoritatea națională	Agențiile/ alte autorități	Instituțiile partener	Rolul și responsabilitățile
1	2	3	4
	<p>Națională pentru Sănătate Publică Agenția de Mediu Agenția Națională pentru Reglementarea Activității Nucleare și Radiologice Inspectoratul pentru Protecția Mediului și agențiile de mediu Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor Serviciul Vamal</p>		
<p>Ministerul Educației și Cercetării</p>			<p>Elaborarea recomandărilor și curriculei pentru instituțiile de învățământ superior, instituțiile educaționale de formare profesională continuă și alte tipuri de instituții/organizații de stat ori private, care sunt supuse autorizării/acreditării și sunt abilitate pentru această activitate în conformitate cu legislația, privind introducerea în procesul educațional a unor cursuri opționale în domeniile drept, științe chimice, științe biologice, științe fizice etc. referitoare la subiectele neproliferării ADM și atenuării riscurilor CBRN.</p>
	<p>Ministerul Educației și Cercetării Instituțiile de cercetări științifice de profil</p>	<p>Institutul de Fizică, Institutul de chimie; Institutul de Genetică, fiziologie și protecție a plantelor, Institutul de Microbiologie și Biotehnologie a Universității</p>	<p>Oferirea suportului științific și de expertiză. Desfășurarea cercetărilor științifice în domeniile vizate de prezentul Program și legislația privind amenințările ADM și CBRN.</p>

Autoritatea națională	Agențiile/ alte autorități	Instituțiile partener	Rolul și responsabilitățile
1	2	3	4
		Tehnice a Moldovei	
Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene			Coordonator interinstituțional în domeniul cooperării internaționale, protecția intereselor cetățenilor în afara țării.
	Agenția Servicii Publice		Controlul, autorizarea exporturilor și importurilor mărfurilor cu dublă destinație. Revederea listei materialelor cu dubla destinație.

Capitolul VII PROCEDURI DE RAPORTARE.

29. În scopul coordonării procesului de implementare și realizare a Programului, precum și a Planului de acțiuni de implementare a acestuia, pe lângă ANRANR se va institui Consiliul de coordonare interinstituțional pentru neproliferarea ADM și a CBRN, format din câte un reprezentant ai Serviciului de Informații și Securitate (instituție partener), Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerului Mediului, Ministerului Sănătății, Ministerului Economiei, Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului Vamal și alte instituții.

30. Programul urmează a fi implementat în două etape. Aceasta se datorează complexității subiectelor și acțiunilor care necesită a fi realizate pe parcursul implementării lui de către fiecare autoritate publică parte a Programului:

etapa 1 (2025–2026) – evaluarea, perfecționarea și armonizarea cadrului normativ existent, în conformitate cu prevederile Rezoluției CS ONU 1540 și ale tratatelor internaționale de neproliferare la care Republica Moldova este parte, precum și standardelor ONU, UE, OSCE în domeniul CBRN, inclusiv implementarea prevederilor actelor normative;

etapa a 2-a (2027–2029) – Planificarea finanțării în Cadrul bugetar pe termen mediu (2027-2029) cât și din contul proiectelor de asistență tehnică oferit de partenerii de dezvoltare și implementarea prevederilor actelor normative și

realizarea planului de acțiuni pentru perioada respectivă pentru instituțiile cu atribuții directe în controlul activităților cu materiale CBRN.

31. Perioada de implementare a prezentului Program și a Planului de acțiuni pentru realizarea acestuia se extinde sau, din contra, restrânge în funcție de evoluțiile evenimentelor conexe domeniului de neproliferare a ADM și amenințărilor CBRN și/ sau gradul de îndeplinire a prevederilor Programului.

32. Având în vedere perioada de implementare a prezentului Program, stabilită a fi realizată în anii 2025-2029, valorile de referință urmează a fi actualizate pe întreaga perioadă de implementare. În acest context, în baza analizei continue la nivel național a acțiunilor și activităților realizate de autoritățile implicate, inclusiv monitorizarea tendințelor și vulnerabilităților se vor elabora prognoze în vederea utilizării informațiilor respective la planificarea acțiunilor și activităților pentru a fi realizate în sectoarele de implementare a Programului.

PLANUL DE ACȚIUNI
privind implementarea Programului național de neproliferare a armelor de distrugere în masă (ADM) și de
reducere a riscurilor provenite de la amenințările chimice, biologice, radiologice și nucleare (CBRN) pentru anii
2025-2029

Nr. d/r	Denumirea acțiunii	Autoritățile/i instituțiile responsabile	Partenerii de cooperare	Termenul de realizare	Costuri de implementare, mii lei, Sursa de finanțare					Indicatorii de progres
					2025	2026	2027	2028	2029	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Obiectivul principal 1. Consolidarea capacităților naționale în domeniul reglementării eficiente a activităților CBRN, descurajării și prevenirii pericolelor și amenințărilor ADM										
Obiectiv specific 1.1 susținerea eforturilor globale de neproliferare a ADM și combatere a riscurilor provenite de la amenințările CBRN, inclusiv prin alinierea și implementarea regimului internațional de neproliferare										
1.	Implementarea prevederilor tratatelor internaționale în domeniul neproliferării ADM și gestionării materialelor CBRN la care Republica Moldova este parte	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene; Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice (ANRANR); Serviciul Vamal; Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Sănătății; Ministerul Apărării;	Serviciul de Informații și Securitate	2025	În limitele bugetului aprobat					Număr de activități tematice cu participarea experților naționali; Număr de inițiative susținute, declarații la care Republica Moldova s-a aliniat; Rapoarte elaborate și prezentate în cadrul organizațiilor internaționale de profil privind realizarea obligațiilor ce decurg din tratatele internaționale

2.	Consolidarea cooperării cu reprezentanții comunității internaționale, partenerii externi de dezvoltare atât în plan bilateral, cât și în cadrul organizațiilor internaționale	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene; Ministerul Sănătății; ANRANR; Serviciul Vamal	Serviciul de Informații și Securitate	permanent	În limitele bugetului aprobat	În limitele alocațiilor bugetare	În limitele alocațiilor bugetare	În limitele alocațiilor bugetare	În limitele alocațiilor bugetare	Număr de activități tematice cu participarea experților naționali; Număr de inițiative susținute, declarații la care Republica Moldova s-a aliniat
3.	Elaborarea / ajustarea cadrului normativ național la cele mai bune practici ale UE și standarde UE în domeniul CBRN	Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Apărării; Ministerul Sănătății; ANRANR; Serviciul Vamal		2026	În limitele bugetului aprobat	În limitele alocațiilor bugetare				Acte normative elaborate sau ajustate
Obiectiv specific 1.2 Evaluarea capacităților existente la nivel național pentru contracararea ADM/ amenințărilor CBRN pentru planificarea și coordonarea activităților în domeniu										
4.	Evaluarea / ajustarea, după caz, a cadrului legal în vederea delimitării stricte a competențelor de reacție și a altor mecanisme viabile de cooperare pe subiectele ce vizează materialele CBRN și ADM	Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Sănătății; Ministerul Mediului; ANRANR; Serviciul Vamal		2025	În limitele bugetului aprobat					Număr de acte normative ajustate; Număr de acte normative elaborate; Număr de acorduri de cooperare negociate/semnate
5.	Depistarea și identificarea obiectivelor care utilizează, utilizează sau stochează	Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Apărării;	SIS	2028	În limitele bugetului aprobat	În limitele alocațiilor bugetare	În limitele alocațiilor bugetare	În limitele alocațiilor bugetare		Substanțe CBRN depistate, identificate, inventariate, declarate

	materiale CBRN	Ministerul Sănătății; ANRANR; Serviciul Vamal								
6.	Implementarea recomandărilor partenerilor externi de dezvoltare privind biosiguranța (BSL) laboratoarelor din cadrul Instituției publice „Centrul Republican de Diagnostic Veterinar”	Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor		2026	Surse externe 2500,00	Surse externe 2500,00				Laboratoare modernizate și certificate la standardul BSL
7.	Evaluarea vulnerabilităților, amenințărilor și cartografierea riscurilor provenite de la obiectivele CBRN	Ministerul Economiei; Ministerul Sănătății; Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor; Serviciul de Informații și Securitate; Ministerul Afacerilor Interne; ANRANR Operatori autorizați.	Serviciul de Informații și Securitate	2026	În limitele bugetului aprobat pentru fiecare autoritate	În limitele alocațiilor bugetare				Pașapoarte privind amenințările și riscurile evaluate pentru fiecare obiectiv CBRN
Obiectiv specific 1.3. Crearea unui sistem național eficient de management al riscurilor și urgențelor (crizelor) potențiale în domeniul neproliferării ADM și materialelor CBRN, inclusiv al consecințelor acestora, pentru asigurarea securității statului, populației și mediului										
8.	Instituirea experților – formatori pentru	Ministerul Afacerilor Externe și	Serviciul de Informații	2026	Asistența internațională	Asistența internațională				Experți naționali instruiți – formatori pentru instruirea în

	neproliferarea ADM și materialelor CBRN în conformitate cu angajamentele pe plan extern, relațiile cu partenerii externi, organizațiile internaționale; implementarea proiectelor de asistență	Integrării Europene; Ministerul Sănătății; Ministerul Economiei; Ministerul Afacerilor Interne; Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice; Serviciul Vamal	și Securitate							cadrul autorităților responsabile
9.	Dezvoltarea capacităților Inspectoratului General al Poliției de Frontieră în prevenirea, depistarea, contracararea traficului ilicit transfrontalier cu materiale CBRN/ADM	Inspectoratul General al Poliției de Frontieră		2026	În limitele bugetului aprobat	În limitele alocațiilor bugetare				Număr de angajați instruiți Numărul exercițiilor organizate și desfășurate
Obiectiv specific. 1.4 Consolidarea sistemului național de neproliferare al ADM prin determinarea mecanismelor eficiente de reglementare, monitorizare și control al importului, exportului, reexportului, tranzitului, transportării, transferului, utilizării, precum și prin revizuirea și actualizarea listelor, procedurilor și condițiilor de transfer al mărfurilor strategice conform standardelor internaționale stabilite										
10.	Stabilirea autorității de reglementare în domeniul securității fizice în activitățile CBRN în baza ANRANR			2026	În limitele bugetului aprobat	În limitele alocațiilor bugetare				Autoritatea de reglementare a securității fizice în activitățile CBRN funcțională
11.	Revizuirea listei mărfurilor supuse	Ministerul Finanțelor;	Serviciul de	2026	În limitele bugetului	În limitele alocațiilor				Lista actualizată a

	controlului exportului, reexportului, importului și tranzitului de mărfuri strategice	Ministerul Economiei și digitalizării, Serviciul Vamal, ANRANR	Informații și Securitate		aprobat	bugetare				mărfuri strategice
12.	Elaborarea și implementarea sistemului electronic informațional în domeniul controlului exportului (serviciul electronic de eliberare a autorizațiilor pentru export, reexport, import și tranzit de mărfuri strategice)	Agenția Serviciii Publice		2025	În limitele bugetului aprobat					Act normativ privind sistemul electronic informațional în domeniul controlului exportului elaborat; Sistem electronic informațional în domeniul controlului exportului funcțional
13.	Consolidarea capacităților de monitorizare și control al traficului de mărfuri periculoase	Agenția Națională Transport Auto; Agenția Navală; Autoritatea Aeronautică Civilă; Calea Ferată din Moldova; Serviciul Vamal		Permanent	În limitele bugetului aprobat	În limitele alocațiilor bugetare	În limitele alocațiilor bugetare	În limitele alocațiilor bugetare	În limitele alocațiilor bugetare	Număr de cazuri de depistate
14.	Instituirea Registrului	Ministerul Sănătății,		2026	În limitele bugetului	În limitele alocațiilor				Registru creat și funcțional

	național de evidență a laboratoarelor bacteriologice	Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor; Ministerul Mediului			aprobat	bugetare				
15.	Inventarierea/înregistrarea materialelor CBRN	Ministerul Mediului; ANRANR Ministerul Sănătății; Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor; Inspectoratul General pentru Situații de Urgență al Ministerului Afacerilor Interne		2026	În limitele bugetului aprobat	În limitele alocațiilor bugetare				Numărul obiectivelor și materialelor CBRN înregistrate, gestionate și actualizate
16.	Actualizarea Nomenclatorului mărfurilor strategice supuse controlului din Hotărârea Guvernului nr. 606/2002 cu privire la Sistemul național de control al exportului, reexportului, importului și tranzitului de mărfuri strategice în Republica Moldova	Ministerul Economiei; Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice; Serviciul Vamal; Agenția Servicii Publice		2026	În limitele bugetului aprobat	În limitele alocațiilor bugetare				Nomenclator actualizat în conformitate cu lista de control a UE

Obiectivul specific 1.5 Identificarea și stabilirea mecanismelor de combatere a traficului ilicit de mărfuri strategice pertinente proliferării ADM și materialelor CBRN în scopul depistării și eliminării oricăror manipulări de către entitățile nestatale (actori nestatali, teroriști, organizații radicaliste etc.)										
17.	Asigurarea interacțiunii dintre organele naționale de profil, precum și cooperarea cu partenerii externi în scopul identificării, documentării și contracarării activității grupurilor criminale, implicate în contrabandă și comercializare ilicită a materialelor CBRN și ADM, inclusiv a celor cu dublă destinație	Ministerul Afacerilor Interne; Serviciul Vamal; Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	Serviciul de Informații și Securitate; Procuratură Generală	2025	În limitele bugetului aprobat					Număr de activități desfășurate; Număr de grupări/organizații identificate și documentate
Obiectivul principal 2. Consolidarea capacităților naționale în domeniul detectării, pregătirii și răspunsului la evenimente CBRN, prin asigurarea autorităților competente cu mijloacele și echipamentele necesare și pregătirea personalului pentru utilizarea și urmarea procedurilor standard de operare										
Obiectiv specific 2.1 Crearea și consolidarea unui sistem național sustenabil de instruire în domeniul reacției la evenimentele CBRN										
18.	Crearea unui sistem național de instruire sustenabil în domeniul reacționării la evenimentele CBRN în cadrul fiecărei instituții participante la proces, reieșind din competențele instituționale	Ministerul Afacerilor Interne; Serviciul Vamal; Ministerul Sănătății; Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice	Serviciul de Informații și Securitate	2026	În limitele bugetului aprobat	În limitele alocațiilor bugetare				Sistem stabil; Curricula de instruire elaborată și dezvoltată
19.	Elaborarea și	Ministerul	Serviciul	2025	În limitele					Plan de instruire elaborat

	aprobarea Planului de instruire vizând pericolele și amenințările CBRN și ADM	Afacerilor Interne; Ministerul Sănătății; Ministerul Economiei; Ministerul Apărării; Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene; Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor; Serviciul Vamal; Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice	de Informații și Securitate		bugetului aprobat						si aprobat
20.	Instruirea profesională continuă a personalului implicat în acțiuni de prevenire și răspuns la pericolele și amenințările CBRN și ADM	Ministerul Sănătății; Ministerul Infrastructurii; Ministerul Apărării; Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene; Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor;	Serviciul de Informații și Securitate	Continuu	În limitele bugetului aprobat	În limitele alocațiilor bugetare	În limitele alocațiilor bugetare	În limitele alocațiilor bugetare	În limitele alocațiilor bugetare	În limitele alocațiilor bugetare	Număr de activități (atelieri, cursuri, seminari etc. de instruire) desfășurate; Număr de persoane instruite din fiecare instituție; Numărul de exerciții de stat major și de teren organizate

		Serviciul Vamal; Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice								
21.	Introducerea în procesul educațional a cursurilor opționale pe subiecte vizând neproliferarea armelor de distrugere în masă și atenuării riscurilor chimice, biologice, radiologice și nucleare	Ministerul Educației și Cercetării; Ministerul Afacerilor Interne; Academia de Poliție „Ștefan cel Mare”; Serviciul Vamal		2026	În limitele bugetului aprobat Serviciului Vamal	În limitele alocărilor bugetare a Serviciului Vamal				Număr de cursuri implementate; Număr de persoane instruite/calificate
22.	Dezvoltarea capacităților Centrului de Excelență în Securitatea Frontierei al Inspectoratului General al Poliției de Frontieră pentru pregătirea personalului în acțiuni de prevenire și răspuns la pericolele și amenințările CBRN și ADM	Inspectoratul General al Poliției de Frontieră		2026	În limitele bugetului aprobat	În limitele alocărilor bugetare				Număr de echipamente și dispozitive tehnice pentru intruire speciale procurate; Auditoriu amenajat; Număr de formatori locali pregătiți
Obiectiv specific 2.2 Asigurarea securității fizice în activitățile CBRN la toate componentele ciclului de viață al acestora (producere, achiziționare, posesie, import, export, tranzit, vânzare, distribuție, depozitare, transportare, distrugere etc.)										

23.	Dotarea cu echipament special pentru depistarea și identificarea materialelor CBRN	Ministerul Apărării; Serviciul Vamal; Inspectoratul General pentru Situații de Urgență al Ministerului Afacerilor Interne	Serviciul de Informații și Securitate	2026	Surse externe SIS – 25,00	Surse externe SIS – 25,00				Număr de mijloace de detectare a materialelor radiologice și nucleare procurate; Număr de mijloace de identificare a materialelor CBRN procurate
24.	Mentenanța echipamentelor speciale de detectare și control în domeniul ADM/CBRN	Ministerul Afacerilor Interne; Serviciul Vamal; Agenția Națională pentru Sănătate Publică; ANRANR		permanent	Bugetul aprobat Serviciului Vamal -2799,9 Bugetul aprobat ANSP 25,00 Surse externe ANSP 5,00 Bugetul aprobat IGPF – 500,00 Bugetul aprobat Inspectoratului General pentru Situații de Urgență – 150,00	În limitele alocărilor bugetare Serviciului Vamal - 2799,9 În limitele alocărilor bugetare ANSP 25,00 Surse externe ANSP 5,00 În limitele alocărilor bugetare IGPF – 500,00 În limitele alocărilor bugetare Inspectoratului General pentru	În limitele alocărilor bugetare Serviciului Vamal - 2799,9 În limitele alocărilor bugetare ANSP 25,00 Surse externe ANSP 5,00 În limitele alocărilor bugetare IGPF – 500,00 În limitele alocărilor bugetare Inspectoratului General pentru	În limitele alocărilor bugetare Serviciului Vamal - 2799,9 În limitele alocărilor bugetare ANSP 25,00 Surse externe ANSP 5,00 În limitele alocărilor bugetare IGPF – 500,00 În limitele alocărilor bugetare Inspectoratului General pentru Situații de	În limitele alocărilor bugetare Serviciului Vamal - 2799,9 În limitele alocărilor bugetare ANSP 25,00 Surse externe ANSP 5,00 În limitele alocărilor bugetare IGPF – 500,00 În limitele alocărilor bugetare Inspectoratului General pentru Situații de	Număr de servicii contractate; Număr de personal pregătit pentru întreținere și reparație a echipamentelor speciale de detectare și control; Număr de aparate de calibrare și control CBRN; Număr de instalații de încărcare cu oxigen a aparatelor de respirație autonomă

						Situații de Urgență – 150,00	Situații de Urgență – 150,00	Urgență – 150,00	Urgență – 150, 00	
25.	Controlul și supravegherea obiectivelor ce dețin materiale CBRN	Ministerul Sănătății, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Ministerul mediului ANRANR	permanent		În limitele alocărilor bugetare	În limitele alocărilor bugetare	În limitele alocărilor bugetare	În limitele alocărilor bugetare	În limitele alocărilor bugetare	
Obiectiv specific. 2.3 dezvoltarea și aprobarea reglementărilor din domeniul securității fizice în domeniul CBRN la toate componentele ciclului de viață al acestora (producere, achiziționare, posesie, import, export, tranzit, vânzare, distribuire, depozitare, transportare, distrugere etc.);										
26.	Elaborarea și implementarea cadrului normativ cu privire la protecția fizică a obiectivelor ce utilizează, păstrează sau stochează substanțe chimice înalt oxice sau puternic otrăvitoare sau materiale biologice contagioase ce se atribuie la CBRN	Ministerul Sănătății, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Ministerul mediului	ANSA, ANSP; AM	2026	În limitele bugetului aprobat	În limitele alocărilor bugetare				Regulamente elaborate, planuri de asigurare a protecției fizice implementate.
Obiectivul principal 3. Asigurarea comunicării eficiente și coordonate între autorități responsabile și creșterea gradului de informare a publicului despre pericolele, amenințările și urgențele cauzate de ADM și CBRN										
Obiectiv specific. 3.1 Stabilirea unui mecanism de conlucrare între autoritățile administrației publice centrale și locale, agenții economici, indiferent de forma de proprietate, instituțiile științifice, precum și a unui mecanism eficient de coordonare a acțiunilor pentru realizarea obiectivelor de contracarare a proliferării ADM și a amenințărilor CBRN										
27.	Elaborarea procedurilor standard de operare în medii contaminate cu	Ministerul Afacerilor Interne Agenția Națională	Serviciul de Informații și Securitate	2025	În limitele bugetului aprobat pentru autoritățile cu atribuții					Număr de proceduri standard de operare în medii contaminate cu materiale/ substanțe CBRN și răspuns rapid la

	<p>materiale/substanțe CBRN și pentru răspuns rapid la incidente/accidente CBRN pentru toate instituțiile abilitate, prin integrarea și testarea acestora în cadrul antrenamentelor, exercițiilor, aplicațiilor comune de stat major și în teren, cu antrenarea forțelor de intervenție (prima și a doua linie de apărare) din cadrul instituțiilor de stat abilitate</p>	<p>pentru Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice; Ministerul Sănătății; Serviciul Vamal</p>								<p>incidente/ accidente CBRN elaborate; Număr de proceduri standard de operare în medii contaminate și răspuns rapid la incidente/ accidente cu materiale/ substanțe CBRN aprobate</p>
--	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--

Obiectiv specific. 3.2 Menținerea și dezvoltarea continuă a sistemului de reacție din cadrul autorităților publice de resort, asigurarea funcționării sectoarelor de importanță vitală pentru stat prin protecția infrastructurii critice și informarea societății

28.	Promovarea culturii securității CBRN, prin desfășurarea activităților de instruire	ANRANR; Ministerul Sănătății; autoritățile publice centrale care au în subordine instituții ce dețin/utilizează materiale CBRN; Serviciul Vamal		permanent	În limitele bugetului aprobat	În limitele alocărilor bugetare	În limitele alocărilor bugetare	În limitele alocărilor bugetare	În limitele alocărilor bugetare	Cursuri de formare sau perfecționare desfășurate de fiecare autoritate anual
29.	Elaborarea în comun a măsurilor de menținere a protecției fizice în cadrul entităților naționale care dețin/utilizează materiale CBRN	Inspectoratul General pentru Situații de Urgență; Ministerul Sănătății; Agenția de Supraveghere Tehnică	Serviciul Informații și Securitate	2026	În limitele bugetului aprobat	În limitele alocărilor bugetare				Măsurile de securitate elaborate și aprobate
Obiectiv specific 3.3 Elaborarea și aplicarea mecanismului de comunicare și informare a publicului larg despre pericolele, amenințările și incidentele CBRN										
30.	Elaborarea și diseminarea materialelor, celor mai bune practici, a lecțiilor și cunoștințelor atribuite măsurilor de protecție în cazul evenimentelor CBRN și amenințărilor ADM	Ministerul Sănătății; Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene; ANRANR; Serviciul Vamal		2027	În limitele bugetului aprobat	În limitele alocărilor bugetare	În limitele alocărilor bugetare			Număr de materiale elaborate și diseminate
31.	Organizarea evenimentelor (atelier de lucru,	ANRANR Ministerul Sănătății;	Serviciul de Informații	permanent	În limitele bugetului aprobat	În limitele alocărilor bugetare	În limitele alocărilor bugetare	În limitele alocărilor bugetare	În limitele alocărilor bugetare	Număr de evenimente organizate; Număr de participanți la

	exerciții de stat major) pentru schimbul de informații la nivel regional/internațional, inclusiv privind metodele de prognozare și preîntâmpinare a amenințărilor CBRN și ADM	Ministerul Economiei; Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene; Serviciul Vamal;	și Securitate								activitățile desfășurate
--	---	---	---------------	--	--	--	--	--	--	--	--------------------------

Notă informativă

la proiectul Hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea Programului național de neproliferare a armelor de distrugere în masă și de reducere a riscurilor provenite de la amenințările chimice, biologice, radiologice și nucleare pentru anii 2025-2029

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Grupul de lucru interdepartamental condus de Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și Agenției Naționale de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Riscul proliferării armelor de distrugere în masă (ADM) și amenințările de ordin chimic, biologic, radiologic și nuclear (CBRN) continuă să reprezinte provocări serioase la adresa păcii și securității internaționale. Acestea înregistrează o tendință ascendentă în ultima perioadă, în particular în ceea ce privește utilizarea substanțelor chimice. Evoluțiile pe arena internațională, progresul tehnologic, diversificarea fenomenelor de criză și multiplicarea acestora, instabilitatea la nivel regional, proliferarea armelor de distrugere în masă și a materialelor CBRN, a tehnologiilor, precum și a armamentelor și mijloacelor letale neconvenționale, accesul neautorizat la acestea, amploarea fenomenului terorist pe plan mondial, intensificarea comerțului ilicit cu muniții și materiale radioactive, cu agenți biologici și chimici - toate acestea evidențiază necesitatea formulării unei viziuni coordonate a comunității internaționale în raport cu riscul proliferării ADM și a amenințărilor CBRN pentru o evaluare obiectivă a pericolelor și eventualelor consecințe ale acțiunilor ostile, necontrolate sau accidentale cu implicarea ADM și materialelor CBRN și întreprinderea măsurilor de combatere a acestora.

În acest sens, elaborarea unei viziuni și politici naționale în domeniu, consolidarea capacităților țării și sporirea eficienței măsurilor de contracarare a pericolelor și amenințărilor provenite de la proliferarea ADM, materialelor CBRN și a vectorilor acestora constituie o necesitate dictată de evoluțiile pe arena internațională și cea regională și un interes firesc al Republicii Moldova. Acest interes este dictat inclusiv din perspectiva asigurării securității naționale și a contribuției eficiente a țării noastre la consolidarea păcii și securității atât la nivel regional, cât și global, factori care au constituit mobilul elaborării prezentului Program.

Programul național este orientat spre asigurarea conformării legislației naționale și punerea în aplicare deplină a prevederilor Rezoluției 1540 (2004) cu privire la neproliferarea armelor de distrugere în masă a Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite, tratatelor și convențiilor internaționale în domeniul neproliferării ADM, gestionării materialelor CBRN și a vectorilor acestora, documentelor și politicilor relevante ale ONU, OSCE, Uniunii Europene în această materie, precum și spre implementarea prevederilor acestora la nivel național și realizarea astfel a angajamentelor asumate de țara noastră în cadrul convențiilor, tratatelor și acordurilor și organizațiilor regionale și internaționale.

Un element aparte constituie implementarea prevederilor **Strategiei securității naționale** aprobate de Parlament în decembrie 2023, prin care Programul menționat completează armonic etapele de realizare a politicii de securitate menționate.

Totodată, adoptarea prezentului document de politici publice constituie unul din obiectivele stabilite în Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, precum și în Planul de Acțiuni al Guvernului pentru anii 2022-2023.

3. Obiectivul general și descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Obiectivul general al proiectului este de a contribui la pacea și securitatea internațională și punerea în aplicare a Strategiei UE împotriva proliferării armelor de distrugere în masă contribuind la o mai bună punere în aplicare de către state a Rezoluției 1540 (2004) a Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite cu privire la neproliferarea armelor de distrugere în masă.

Proiectul Programului național de neproliferare a armelor de distrugere în masă și de reducere a

riscurilor provenite de la amenințările CBRN și a Planului de acțiuni sunt compatibile cu legislația UE și în special realizează Decizia (PESC) 2023/654 a Consiliului Uniunii Europene din 20 martie 2023 în sprijinul punerii în aplicare a Rezoluției 1540 (2004) a Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite cu privire la neproliferarea armelor de distrugere în masă și a vectorilor acestora și în acest sens ele fiind coordonate, la diferite etape, cu instituția responsabilă din cadrul UE pentru domeniul respectiv – Centrul de Excelență CBRN al UE. Adoptarea prezentului document constituie unul dintre obiectivele stabilite în cooperarea Republicii Moldova cu Uniunea Europeană, reflectat în Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană. Totodată, aprobarea Programului CBRN nu reprezintă un exercițiu de transpunere a legislației UE.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul Programului național de neproliferare a armelor de distrugere în masă și de reducere a riscurilor provenite de la amenințările CBRN este structurat în 6 capitole. Astfel, în Introducere este indicată importanța și circumstanțele care condus la elaborarea Programului CBRN, corespunderea acestuia cu Strategia națională de dezvoltare, programul de activitate al Guvernului și angajamentele internaționale asumate de către Republica Moldova.

Capitolul I „Analiza situației” descrie problemele în domeniul de activitate și cauzele acestora, precum și evocă eventualele consecințe și riscuri în cazul neintervenției;

Capitolul II „Obiectivele generale și specifice” oferă descrierea obiectivelor propuse spre realizare prin implementarea Programului național și rezultatele preconizate în domeniile de implementare a acestuia;

Capitolul III „Acțiunile necesare în vederea implementării obiectivelor” reflectă acțiunile prioritare propuse spre realizare în vederea atingerii celor patru obiective generale ale Programului național și anume: 1) consolidarea capacităților naționale în domeniul prevenirii pericolelor și amenințărilor ADM și CBRN și vectorilor acestora; 2) consolidarea capacităților naționale în domeniul detectării, pregătirii și răspunsului la situații de urgență CBRN, prin asigurarea autorităților competente cu mijloacele și echipamentelor necesare și pregătirea personalului pentru utilizarea eficientă a acestora; 3) dezvoltarea capacităților naționale în domeniul remedierii situațiilor de urgență CBRN și 4) asigurarea comunicării eficiente și creșterea gradului de informare a publicului despre pericolele, amenințările și urgențele cauzate de ADM și CBRN.

Capitolul IV „Impactul și estimarea costurilor” descrie impactul pe termen lung în urma implementării Programului național după cum urmează:

1) diminuarea riscurilor CBRN și a daunelor cauzate populației de acestea, precum și reducerea la minim a posibilității producerii evenimentelor CBRN, dar și limitarea consecințelor acestora, în cazul în care s-ar produce astfel de evenimente;

2) stabilirea unui mecanism de conlucrare între autoritățile administrației publice centrale și locale, agenții economici, indiferent de forma de proprietate, instituțiile științifice, precum și a unui mecanism eficient de coordonare a acțiunilor pentru realizarea obiectivelor de contracarare a proliferării ADM și a amenințărilor CBRN;

3) consolidarea capacităților instituțiilor specializate și a autorităților administrației publice locale și naționale pentru prevenirea producerii evenimentelor cu implicarea materialelor CBRN, precum și pentru eventuala gestionare a acestora;

4) cunoașterea caracteristicilor și formelor de manifestare a riscurilor, realizarea, în timp scurt, în mod organizat și printr-o concepție unică, a măsurilor necesare, credibile, realiste și adecvate de protecție a populației în cazul apariției evenimentelor CBRN, în scopul eliminării riscului sau limitării pierderilor de vieți omenești, valorilor materiale și protecția mediului;

5) acțiuni de prevenire împotriva evenimentelor CBRN care afectează infrastructura economică existentă și garantarea oportunităților economice ale generațiilor viitoare;

6) acțiuni de prevenire a evenimentelor ce afectează populația și comunitățile umane împotriva evenimentelor CBRN, prin asigurarea unui nivel de educație preventivă, instruire și siguranța populației;

7) asigurarea unui echilibru între dezvoltarea economică și socială, precum și protejarea mediului.

De asemenea, Capitolul conține descrierea succintă a estimărilor privind resursele financiare și non-financiare necesare pentru implementarea fiecărui obiectiv specific în parte cu indicarea resurselor disponibile din partea partenerilor de dezvoltare.

Capitolul V "Riscurile de Implementare, Autoritățile și Instituțiile Responsabile"

evidențiază riscurile anticipate în implementarea Programului CBRN după cum urmează: 1) asigurarea tehnico-materială insuficientă, dotarea tehnică insuficientă a unor laboratoare, lipsa sau insuficiența personalului tehnic și a specialiștilor pregătiți corespunzător; defecțiuni tehnice ale sistemelor; 2) resurse limitate, inclusiv financiare; 3) lipsa donatorilor concreți și a resurselor financiare; 4) capacități insuficiente de absorbție a asistenței externe; 5) personal calificat insuficient pentru realizarea tuturor obiectivelor stabilite. Totodată, sunt descrise măsurile prevăzute pentru diminuarea sau înlăturarea riscurilor anticipate în implementare. Suplimentar acest capitol descrie atribuțiile funcționale ale autorităților publice competente și rolul acestora în implementarea Programului național.

Capitolul VI "Proceduri de evaluare a implementării și raportare". Indicatori de monitorizare și evaluare" stabilește crearea în cadrul Agenției Naționale de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice a unui Consiliu de coordonare interinstituțional CBRN, precum și procedurile de raportare anuală cu privire la implementarea obiectivelor Programului. De asemenea, în acest capitol sunt stipulați indicatorii de monitorizare și evaluare a activităților preconizate, prin intermediul cărora este măsurat gradul de implementare a Programului.

5. Fundamentarea economico-financiară

Realizarea obiectivelor stabilite în Planul de acțiuni pentru implementarea Programului nu va necesita alocații suplimentare din bugetul de stat, cheltuielile necesare în acest sens urmând să se încadreze în limita alocațiilor financiare prevăzute pentru funcționarea instituțiilor de resort vizate sau/și din contribuțiile unor sponsori. Sursele financiare necesare pentru implementarea acțiunilor vor fi acoperite din:

- Bugetul de stat alocat ministerelor și instituțiilor;
- Asistența oferită pe platformele organizațiilor internaționale;
- Asistența acordată de partenerii de dezvoltare pe linie bilaterală.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Proiectul se încadrează în sistemul actelor normative în vigoare, iar promovarea acestuia și eventuala sa aprobare nu va genera ca consecință necesitatea modificării altor acte normative.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

Procesul de elaborare a proiectului a fost realizat de către grupul de lucru interdepartamental, condus de către MAE IE în conformitate cu dispoziția Guvernului nr. 136-d din 06.12.2017. Acest proces a combinat modalități de consultare a opiniilor celor interesați prin 1) solicitarea propunerilor în formă scrisă; 2) organizarea ședințelor de lucru.

Totodată, în baza dispoziției Cancelariei de Stat nr. 21-78-12015 din 15.11.2023 privind preluarea de către Ministerul Mediului și Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice (ANRANR) a procesului de elaborare a proiectului, conținutul proiectului Programului a fost revizuit, completat cu prevederile ce țin de convențiile relevante, introduse noțiuni și excluse prevederi ce nu se referă la aspectul conex prevenirii dezvoltării armelor de distrugere în masă și reducerii riscurilor provenite de la substanțele CBRN.

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239 din 13.11.2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul Programului CBRN și cel al Planului de Acțiuni au fost plasate pe pagina web a Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene și ANRANR.

8. Constatările expertizei anticorupție

Este un proiect de act normativ exceptat de la expertiza anticorupție (scrisoarea CNA nr. 26/2-4368 din 31.07.2018)

9. Constatările expertizei de compatibilitate

Nu necesită.

10. Constatările expertizei juridice

Potrivit art.34 alin.(1) și art.37 din Legea nr.100/2017 privind actele normative, proiectul de hotărâre se remite Ministerului Justiției pentru efectuarea expertizei juridice.

11. Constatările altor expertize

Proiectul Programului național de neproliferare a armelor de distrugere în masă și de reducere a riscurilor provenite de la amenințările CBRN a fost coordonat la diferite etape cu Centrul de Excelență CBRN al UE, precum și de Centrul regional pentru cooperare în domeniul securității (RACVIAC), iar varianta definitivată va fie expertizată în luna septembrie a.c. în cadrul atelierului național cu participarea experților internaționali din domeniul CBRN.

Secretar de stat

Gheorghe HAJDER